

Rautavirtaa vesistöihin on hillittävä

Oulun yliopiston tutkijaryhmä nosti uudessa tutkimuksessa näkyville rautailmiön koko Kalimenjoen vesistön ongelmana (Rantapohja 7.4.2020). Jäälinjojan valuma-alue, Jäälinjärvi mukaan lukien, on lähes neljännes Kalimenjoen valuma-alueesta.

Kiimingin–Jäälin vesienhoitoyhdistys perustettiin vuonna 2011 parantamaan erityisesti Jäälinjärven tilaa. Jo vuonna 2014 havaittiin, että raudan määrä järveen tulevissa vesissä on massiivinen. Alun perin suunnitellut ratkaisut – pintavalutus, kosteikot, putkipadot ja pohjakoumat – osoittautuivat riittämättömiksi rauta-humuskiintoaineen pidättämiseksi. Vuosina 2015 ja 2016 Jäälinjärven yläpuoliselle valuma-alueelle rakennettiin kaksi lietteenpoistojärjestelmää, joihin kertyvä liete poistetaan lietepumpulla. Valtaosa rautavirrasta läpäisee kuitenkin nämä järjestelmät ja pää-

tyy Jäälinjärveen. Sen vuoksi yhdistys rakensi äsken suuren laskeutusaltaan Jäälinjärven kaakkoispäähän.

Tieteellinen tutkimus pyrkii nyt ensimmäistä kertaa etsimään selitystä raudan irtaantumiselle maaperästä. Vaikka itse prosessi jää vielä monilta osin epäselväksi, valuma-alueella tehdyt voimakkaat kuivatustoimet ovat yksiselitteisesti osoittaneet rautailmiön käynnistäjiksi. Kun vesi on ollut maankäytön ongelma ja ojien kaivaminen on ollut helppoa ja halpaa, ojista on usein tullut tarpeeseen nähden turhan syviä.

Kuivatusta tarvitaan jatkossakin. Infrarakentamisessa ja maa-ainesten otossa syvälle kuivattaminen on usein välttämätöntä. Näissä on etukäteen varauduttava haittojen vähentämiseen rakenteellisin ratkaisuin ja käsittelemällä kuivatusvedet ennen vesistöön johtamista. Metsätalouden käyttöön on

tullut uutta tutkimustietoa ja uusia työkaluja kuivatussyvyyden määrittämiseen. Tätä tutkitaan Jäälinjärven valuma-alueella ns. Suosimulaattori-mallilla ensimmäistä kertaa Suomessa koko valuma-alueen kattavana. Tavoitteena on etsiä asetelmaa, jossa metsätalouden tuotot voidaan ylläpitää mutta ympäristövaikutuksia samalla vähentää. Työ tehdään yhteistyössä MTK:n, metsänhoitoyhdistyksen, Luonnonvarakeskuksen ja Kiimingi–Jäälin vesienhoitoyhdistyksen kanssa.

Ensiapuna vesistöjä kannattaa hoitaa myös omatoimisesti ja yhteistyössä. Jäälinjärven veden väri on parantunut, kalakannan rakenne korjautunut eikä sinilevähaittaa ole esiintynyt neljään vuoteen. Parannettavaa toki vielä on.

*Birger Ylisaukko-oja
kunnostusaktiivi
Kiimingin-Jäälin
vesienhoitoyhdistys ry*